

مهارت‌های همسرگزینی در گفتمان دینی

حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا انصاری*

اشاره

«ازدواج» بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی و منشأ شکل‌گیری خانواده است از دیرباز جایگاهی محوری در زندگی انسان داشته است. ازدواج در گفتمان دینی نه تنها قرارداد حقوقی و اجتماعی، بلکه پیمانی مقدس و الهی به شمار می‌رود. بر همین اساس یکی از مهم‌ترین مسائل پیش از ازدواج، شناخت دقیق معیارهای انتخاب همسر است. به جرئت می‌توان گفت بخش عمده‌ای از مشکلات زندگی مشترک ریشه در انتخاب نادرست همسر دارد؛ یعنی زن و مرد نتوانسته‌اند شریک مناسبی برای خود برگزینند. روان‌شناسان خانواده تأکید می‌کنند: «هرچه زن و مرد پیش از ازدواج اطلاعات دقیق‌تر، صحیح‌تر و جامع‌تری از یکدیگر داشته باشند، بهتر می‌توانند موفقیت یا شکست زندگی مشترک خود را پیش‌بینی کنند».^۱ «بنابراین فراگیری روش‌های صحیح انتخاب همسر، گام نخست در ساختن بنیانی پایدار و بادوام است».^۲ در این نوشتار به مهارت‌های همسرگزینی بر اساس گفتمان دینی پرداخته می‌شود.

تعریف گفتمان دینی و مهارت

«گفتمان» به معنای شیوه‌ای خاص از تفکر، ممارست فرهنگی یا چارچوبی نهادی است که به جهان معنا و نظم می‌بخشد. گفتمان دینی چارچوبی فکری، ارزشی و فرهنگی است که بر پایه آموزه‌های قرآن و روایات معصومان علیهم‌السلام شکل گرفته است و جهت‌گیری نگرش‌ها، رفتارها و

* پژوهشگر و نویسنده.

۱. امیر ملک محمودی، «معیارهای گزینش همسر در اسلام»، ص ۱۲.

۲. فرج‌الله هدایت‌نیا، پیوند پایدار معیارها و مهارت‌های انتخاب همسر، ص ۱۳.

انتخاب‌های انسان را تعیین می‌کند^۱

مهارت به معنای توانایی، زبردستی و استادی در انجام درست و مطلوب یک کار است که از ترکیب دانش، تجربه، تمرین و سلیقه شخصی به دست می‌آید.^۲

اهمیت همسرگزینی در گفتمان دینی

انتخاب همسر یکی از سرنوشت‌سازترین و بنیادی‌ترین تصمیم‌های زندگی انسان به‌ویژه جوانان است؛ تصمیمی که می‌تواند آغازگر صدها موفقیت، سعادت و شادکامی باشد یا به ناکامی، رنج و تلخ‌کامی مداوم بینجامد. ازدواج نقطه عطفی تعیین‌کننده در مسیر زندگی است؛ ازاین‌رو اگر با آگاهی و تدبیر انجام شود، آرامش جسم و روح، آسایش پایدار^۳ و خوشبختی مادام‌العمر را به ارمغان می‌آورد؛ اما ازدواج ناآگاهانه و شتاب‌زده، سرچشمه اندوه‌های عمیق، تیره‌روزی و رنجی پایان‌ناپذیر خواهد بود. بنابراین عقل و شرع حکم می‌کنند که پیش از این تصمیم بزرگ، تحقیق دقیق و همه‌جانبه انجام گیرد و از هرگونه عجله و سطحی‌نگری پرهیز شود؛ زیرا تجربه نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از اختلاف‌های خانوادگی، طلاق و فروپاشی زندگی مشترک، ریشه در انتخاب نادرست و شتاب‌زده همسر دارد؛ به همین دلیل پیشوایان معصوم علیهم‌السلام نیز در امر همسرگزینی از خداوند یاری می‌طلبیدند و دعا می‌کردند. علی علیه‌السلام فرموده‌اند: «هرگاه تصمیم به ازدواج گرفتی و همسر برگزیدی، این دعا را بخوان: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي زَوْجَةً صَالِحَةً وَدُوداً وَلُوداً شَكُوراً قَتُوعاً غَيْراً...»^۴ خدایا همسری مهربان و بچه‌آور و شکرگزار و باغیرت به من عطا کن...». امام صادق علیه‌السلام به ابوبصیر می‌فرمایند: «هرگاه خواستی ازدواج کنی، ابتدا دو رکعت نماز بخوان؛ سپس حمد و سپاس خداوند نما و بعد بگو خداوندا، من قصد ازدواج دارم، زیباترین و خوش‌خوترین و عقیف‌ترین زنان را نصیب من کن که مال من و ناموس خود را بهتر حفظ کند و رزق و برکت او از همه وسیع‌تر باشد و از او فرزندی پاک که در حیات و مرگ من یادگاری صالح

۱. فاطمه گوشه‌نشین و همکاران، «گفتمان بصیرت دینی در اشعار محمدمهدی جواهری و نقش آن در بیداری اسلامی»، ص ۳.

۲. علی‌اکبر دهخدا، لغت‌نامه، واژه مهارت.

۳. روم: ۲۱.

۴. محمداقبر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۶۸.

باشد، به من عنایت کن»^۱.

مهارت‌های همسرگزینی در گفتمان دینی

در گفتمان دینی، مهارت‌های گوناگونی برای «همسرگزینی» مطرح شده است که در ادامه به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود.

۱. مهارت خودشناسی در انتخاب همسر

«خودشناسی» در گفتمان دینی، اولین و مهم‌ترین گام برای انتخاب موفق همسر مطرح است؛ زیرا تا فرد خود را نشناسد، نمی‌تواند تشخیص دهد چه کسی مکمل واقعی اوست، چه کسی برایش آرامش می‌آورد و چه کسی او را به پروردگارش نزدیک‌تر می‌کند. این مهارت شامل شناخت دقیق نقاط قوت، ضعف، نیازهای واقعی (عاطفی و معنوی)، ارزش‌های مذاکره‌نشده و حتی خلق و خو است. شناخت این ابعاد، افراد را از انتخاب همسر ناهمگون بازمی‌دارد. خودشناسی مانند آینه‌ای است که به فرد کمک می‌کند تا همسر مناسب برای آرامش و تقرب الهی را بیابد. گفتمان دینی نیز بر مهارت خودشناسی تأکید دارد؛ چنان‌که امام علی علیه السلام فرمودند: «مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ»^۲: کسی که خود را شناخت، خدایش را شناخته است». بنابراین خودشناسی می‌تواند زمینه شناخت همسر مناسب را فراهم آورد.

سال ۲۰۰۳ در پژوهشی که با بیش از هزار جوان غربی انجام شد، نشان داد افرادی که خودشناسی بالاتری دارند - یعنی به‌خوبی از نقاط قوت و ضعف خود آگاه‌اند - معمولاً شریک زندگی هماهنگ‌تری را برمی‌گزینند؛ سی درصد رضایت و ثبات بیشتر در زندگی مشترک میان زوج‌های دارای خودشناسی بالا مشاهده می‌شد؛ در مقابل، افراد با خودشناسی پایین ۲۵٪ بیشتر در معرض شکست ازدواج و طلاق قرار داشتند؛ زیرا تصمیم‌هایشان نه بر اساس واقعیت، بلکه بر پایه توهمات عاطفی بود.^۳

۱. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۴۸۲.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۶، ص ۲۵۱.

۳. بوستون، پی. ام و املن، استفن تی، «فرآیندهای شناختی در انتخاب همسر انسانی: رابطه خودادراکی و ترجیحات همسری در جامعه غربی»، ص ۸۸۰۵ - ۸۸۱۰. مجله آکادمی ملی علوم آمریکا (PNAS)، جلد ۱۰۰، شماره ۱۵، صفحه‌های ۸۸۰۵-۸۸۱۰.

۲. گفتمان با خانواده در همسرگزینی

یکی از شیوه‌های مهم در همسرگزینی، نظرخواهی از اعضای خانواده است. خانواده به دلیل تجربه سال‌ها سختی و خوشی‌های زندگی، می‌تواند در انتخاب همسر نقش مشورتی و هدایت‌کننده ایفا کند. انتخاب همسر بدون بهره‌گیری از نظر خانواده، معمولاً با پیامدهای منفی همراه است و ممکن است فرد در تشخیص صلاحیت و کفوبودن با خطا مواجه شود. نظرخواهی می‌تواند در قالب جلسات مشترک و با حضور والدین و افراد معتمد انجام گیرد.^۱ گفت‌وگو درباره معیارهای همسر شایسته مانند کفویت دینی، فرهنگی و نیز تناسب اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به شناختی واقع‌بینانه‌تر بینجامد.^۲ اگر خانواده به دلایل غیرمنطقی یا احساسی با ازدواج مخالفت کنند، شایسته است جوانان با احترام، گفتگو و توضیح منطقی، آنان را از درستی انتخاب خود آگاه و توجیه نمایند؛ زیرا رضایت خانواده زمینه‌ساز آرامش، حمایت و ثبات زندگی مشترک است.

در گفتمان دینی نیز بر نظرخواهی از خانواده تأکید شده است: «وَلَا ظَهَرَ كَالْمُشَاوَرَةِ»^۳ هیچ پشتمان، حامی و یاری‌دهنده‌ای مانند مشورت کردن نیست».

بر اساس پژوهش‌ها، ناسازگاری میان خانواده‌ها، یکی از مهم‌ترین عوامل فروپاشی زندگی زناشویی است؛ به گونه‌ای که حدود ۳۵ درصد از طلاق‌های سال نخست ازدواج به این مسئله نسبت داده می‌شود.^۴

۳. بهره‌مندی از مشاوره روان‌شناسی

نهاد مقدس ازدواج نیازمند آگاهی، آمادگی و انتخابی آگاهانه است تا به سعادت و آرامش منجر شود. یکی از مهارت‌ها، مشاوره پیش از ازدواج است؛ زیرا این امر موفقیت خانواده ایده‌آل را افزایش می‌دهد.

۱. مرکز ملی پاسخ‌گویی به سؤالات دینی، راهنمای عملی ازدواج، بخش «نقش خانواده در همسرگزینی»، ص ۴۴-۴۸.

۲. جمعی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۵۶.

۳. سیدرضی، نهج‌البلاغه (للصباحی صالح)، ص ۴۷۸.

۴. زهرا یوسفی، «نقش کفویت خانوادگی در پایداری ازدواج»، ص ۱۲۰-۱۳۵.

در قرآن می‌خوانیم: «وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ»؛^۱ در تفسیر نمونه آمده است: «... بعد از آن مهم‌ترین مسئله اجتماعی همان اصل شوری است که بدون آن همه کارها ناقص است. یک انسان هر قدر از نظر فکری نیرومند باشد، نسبت به مسائل مختلف تنها از یک یا چند بعد می‌نگرد و لذا ابعاد دیگر بر او مجهول می‌ماند، اما هنگامی که مسائل در شوری مطرح گردد و عقل‌ها و تجارب و دیدگاه‌های مختلف به کمک هم بشتابند، مسائل کاملاً پخته و کم‌عیب و نقص می‌گردد و از لغزش دورتر است».^۲ همچنین خداوند به پیامبرش دستور می‌دهد که با مردم مشورت نماید: «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ».^۳ امام علی علیه السلام فرموده است: «مَنْ شَاوَرَ الرَّجَالَ شَارَكَهَا فِي عُقُولِهَا»؛^۴ کسی که با مردان به مشورت پردازد، در عقل آنان سهیم گشته است».

مشاوره می‌تواند با روان‌شناسان متعهد و عالمان دین انجام گیرد. داده‌ها نشان می‌دهد مشورت چهل درصد از آسیب‌های همسرگزینی را کاهش می‌دهد.^۵ همچنین مشورت با زوج‌های موفق با سابقه (بیش از ۱۰ سال ازدواج) می‌تواند در انتخاب همسر موفق تأثیرگذار باشد.^۶ گفتنی است که از مشورت با دوستان هم‌سن که تجربه ازدواج ندارند، پرهیز شود.^۷

۴. تحقیق پیش از ازدواج

ازدواج نه یک معامله سریع، بلکه تأسیس نهادی مادام‌العمر به نام «خانواده» است. موفقیت این شالوده در گرو انتخابی آگاهانه و مسئولانه است و این آگاهی جز با انجام تحقیقی جامع و هدفمند به دست نمی‌آید. تحقیق از دختر و پسر یکی از حیاتی‌ترین مهارت‌های همسرگزینی است. این فرایند صرفاً کنجکاوی نیست، بلکه مسئولیتی اخلاقی و منطقی است که پایداری و

۱. شوری: ۳۸؛ ر.ک: سید محمدحسین طباطبائی، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۸، ص ۶۳.

۲. ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲۰، ص ۴۶۲.

۳. آل عمران: ۱۵۹؛ فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۸۷۰.

۴. علی بن محمد لثی واسطی، عیون الحکم و المواعظ، ص ۴۴۰.

۵. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، «اثربخشی مشاوره ترکیبی دینی - روانشناختی در همسرگزینی»، ص ۸۷-۹۵.

۶. سمیه کاظمیان، «یادگیری مشاهده‌ای در همسرگزینی»، ص ۶۶-۷۸.

۷. همان.

سلامت آینده خانواده را تضمین می‌کند.

در گفتمان دینی بر تحقیق درباره همسر تأکید شده است^۱ که همسر خود را از افراد خوب و اصیل انتخاب کند و پیش از انتخاب، از اخلاق و سابقه او بپرسد. رسول اکرم صلی الله علیه و آله در این باره فرموده‌اند: «اخْتَارُوا لِنُطْفِكُمْ فَإِنَّ الْخَالَ أَحَدُ الصَّجِيعِينَ»^۲ برای نسل و اولاد خود، همسر مناسب انتخاب کنید که دایی [آن‌چنان در خلق و خوی به فرزند شما ارتباط مستقیم دارد که گویی] یکی از دو هم‌خواب است». نیز فرمودند: «إِنَّمَا الْمَرْأَةُ قِلَادَةٌ فَإِنْظُرْ مَا تَتَقَلَّدُ»^۳ زن گردنبندی است؛ دقت کن چه چیزی را آویزه گردن می‌کنی».

داده‌ها و پژوهش‌ها نشان می‌دهند تفحص یا فقدان آن تأثیر زیادی بر موفقیت یا شکست ازدواج دارد. از منظر روان‌شناسی ازدواج، تحقیق ناکافی یکی از سه عامل اصلی طلاق در پنج سال اول زندگی است (همراه با عدم سازگاری ارزشی و مشکلات جنسی). علی‌اکبر سیف می‌نویسد: «تحقیق درباره همسر آینده باید شامل سه سطح باشد: ۱. اطلاعات عینی (تحصیلات، شغل، سلامت)؛ ۲. اطلاعات خانوادگی (ارزش‌ها، سبک تربیت)؛ ۳. اطلاعات شخصیتی (سازگاری عاطفی، مدیریت خشم)».^۴

۵. مهارت گفتگوی ساختاریافته

یکی از مهارت‌های بنیادین در فرایند همسرگزینی، گفتگوی ساختاریافته است.^۵ این نوع گفتگو مبنای برگزاری جلسات هدفمند بین دختر و پسر پیش از ازدواج است که در آن موضوعات کلیدی مانند اهداف ازدواج، تربیت فرزندان، مدیریت مالی خانواده، روابط زناشویی و ارزش‌های مشترک به دقت بررسی می‌شود. این رویکرد به طرفین کمک می‌کند خواسته‌ها، انتظارات و میزان سازگاری خود را شفاف بیان کنند، از سوءتفاهم‌های احتمالی پیشگیری نمایند و بنیانی استوار برای زندگی مشترک بنا نهند.

۱. حسن بن فضل طبرسی، مکارم الأخلاق، ص ۱۹۷.

۲. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۳۳۲.

۳. همان.

۴. علی‌اکبر سیف، روان‌شناسی ازدواج و خانواده، ص ۱۴۲-۱۴۵.

۵. فرج‌الله هدایت‌نیا، پیوند پایدار معیارها و مهارت‌های انتخاب همسر، ص ۶۶.

در گفتمان دینی، گفتگوی پیش از ازدواج نه تنها مجاز، بلکه به آن توصیه شده است تا شناخت دقیق میان طرفین شکل گیرد. امام علی علیه السلام فرموده‌اند: «إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا...^۱ هرگاه یکی از شما قصد ازدواج داشته باشد، درباره ویژگی‌های موی سر زن نیز پرس و جو کند، همان‌گونه که درباره چهره او سؤال می‌کند».

البته مراجع عظام از جمله آیت الله مکارم شیرازی، تأکید دارند که گفت‌وگوهای پیش از ازدواج باید در چارچوب شرعی و با رعایت حدود دینی برگزار شود؛ به گونه‌ای که یا با حضور فرد محرم باشد یا در محیطی عمومی انجام گیرد.^۲

۶. شناخت معیارهای دینی همسرگزینی

در گفتمان دینی معیارهایی برای «همسرگزینی» تعریف شده است که در این نوشتار به مهم‌ترین موارد آن اشاره می‌شود.

الف) دین‌مداری در همسرگزینی

یکی از مهم‌ترین ملاک‌های ازدواج موفق، دین‌داری است؛^۳ زیرا ایمان در گفتمان دینی چارچوب اصلی محسوب می‌شود. نقش دین‌داری فراتر از اعمال ظاهری است و به عمق شخصیت و جهان‌بینی فرد گره خورده است؛ چراکه وقتی هر دو طرف به مبانی اعتقادی مشترکی پایبند باشند، اختلافات بنیادین در اهداف بلندمدت زندگی، تربیت فرزندان و شیوه مواجهه با سختی‌ها به حداقل می‌رسد. بر این اساس در گفتمان دینی یکی از مهم‌ترین معیارهای همسرگزینی، «دین‌داری» گزارش شده است. شخصی از رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره بهترین معیار همسرگزینی پرسید؛ حضرت فرمودند: «عَلَيْكَ بِذَوَاتِ الدِّينِ»؛^۴ بر تو باد به زنان بادیانت». پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در حدیثی دیگر می‌فرمایند: «تُنكِحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَلِجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا، فَأَظْفَرُ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ...»^۵ زن به چهار دلیل به همسری گرفته می‌شود: مال، حسب و نسب،

۱. نعمان بن محمد مغربی ابن حیون، دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۹۷.

۲. ناصر مکارم شیرازی، احکام بانوان، ص ۱۲۴-۱۲۶.

۳. ابراهیم امینی، آیین همسرمداری، ص ۳۳.

۴. محمد بن حسن حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۸.

۵. حسین بن محمد حلوانی، نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۲۳.

زیبایی و دین‌داری؛ پس بر تو باد به زن بادیانت که دستانت خاک‌آلود شود [از حسرت اگر چنین نکنی].»

ب) اصالت خانوادگی

اصالت خانوادگی یکی از ستون‌های اصلی در گزینش همسر در ادبیات دینی به شمار می‌رود. اصالت خانوادگی نه به معنای زرق و برق ظاهری، بلکه عطری از ایمان و طهارت است که از گذشته یک دودمان برمی‌خیزد. این اصالت تضمین می‌کند فردی که در دامان چنین خانواده‌ای پرورش یافته است، هنگام سختی‌ها و آزمایش‌های زندگی، ریشه‌های قوی خود را حفظ می‌کند و چراغ هدایت زندگی مشترک خواهد بود. خانواده در گفتمان دینی به مثابه مزرعه‌ای بنیادین تلقی می‌شود که بذر شخصیت افراد در آن کاشته می‌شود؛ از این رو اصالت خانوادگی به این معناست که ریشه‌های فرد در خاکی پاک از ایمان، تقوا و حسن خلق مستحکم شده باشد.

این اصالت تضمین‌کننده انتقال فضایل اخلاقی به نسل‌های بعدی و ایجاد بنیانی محکم برای زندگی مشترک است؛ درست همان‌گونه که خانواده فاقد این ریشه‌ها می‌تواند منشأ ناهنجاری‌های رفتاری باشد. آیات قرآن کریم نیز به روشنی بر اهمیت این بستر خانوادگی تأکید دارند: «وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتَهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبَثَ لَا يَخْرِجُ إِلَّا نَجَسًا»^۱ سرزمین پاکیزه [و شیرین]، گیاهش به فرمان پروردگار می‌روید؛ اما سرزمین‌های بدطینت [و شوره‌زار]، جز گیاه ناچیز و بی‌ارزش از آن نمی‌روید». اگر با دید وسیع به این آیه بنگریم، شاید بتوان یکی از مصادیق سرزمین پاک را که محصول پاک می‌دهد، خانواده پاک بدانیم.^۲ همچنین خداوند می‌فرماید: «الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ»^۳ زنان ناپاک از آن مردان ناپاک‌اند و مردان ناپاک نیز به زنان ناپاک تعلق دارند؛ و زنان پاک از آن مردان پاک و مردان پاک از آن زنان پاک». بنابراین در انتخاب هم‌کفو، اصالت خانوادگی نیز مدنظر قرار گیرد.

تو مپندار که سودی ز هنر خواهی کرد آنچه تو داری، هنر نیست، هنر می‌دانی؟

۱. اعراف: ۵۸.

۲. محسن قرائتی، تفسیر نور، ج ۳، ص ۸۵.

۳. نور: ۲۶؛ ر.ک: سیدعبدالحسین طیب، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۹، ص ۵۱۴.

اصلِ وی آن است که در بذرِ نکو می‌پنداشت زان که از خاکِ بدش، نروید ای‌مانی!^۱

ج. اخلاق نیکو در همسرگزینی

اخلاق نیکویی از مهم‌ترین معیارهای همسرگزینی در گفتمان دینی است؛^۲ زیرا زندگی مشترک بر پایه تعاملات روزانه بنا می‌شود و بداخلاقی می‌تواند به فروپاشی بنیان خانواده منجر گردد.^۳ بر همین اساس این ویژگی در کنار دین‌داری، همواره اولویت داده شده است. رسول اعظم صلی الله علیه و آله فرمودند: «إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ؛ فَرِّجُوا لَهُ؛^۴ اگر کسی که دین و اخلاقش را می‌پسندید به خواستگاری آمد، او را تزویج کنید». همچنین ایشان تأکید کردند: «أَحْسَنُ النَّاسِ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَالْأَطْفُكُ بِأَهْلِيهِ وَأَنَا الْأَطْفُكُ بِأَهْلِي؛^۵ کسی که ایمانش برتر از دیگران است، اخلاقش نیکوتر و به خانواده‌اش مهربان‌تر است و من در برابر خانواده خود، مهربان‌ترینم».

این اهمیت در مطالعات معاصر نیز تأیید شده است. تحقیقات نشان می‌دهد زوج‌هایی که بر عوامل اخلاقی و معنوی تمرکز دارند، رضایت بالاتری (۷۰ تا ۹۰ درصد) از زندگی مشترک خود گزارش می‌کنند.^۶ همچنین آموزش مبتنی بر آموزه‌های اسلامی (شامل حسن خلق) توانسته است میزان رضایت زناشویی را از ۶۵ درصد به بیش از ۸۵ درصد افزایش دهد؛ درحالی‌که بداخلاقی عاملی کاهنده در این رضایت شناسایی شده است.^۷

کتاب‌نامه

۱. ابن حیون، نعمان بن محمد مغربی، دعائم الاسلام، مصحح: آصف فیضی، ج ۲، قم: مؤسسه آل‌البیت علیه السلام، ۱۳۸۵ ش.
۲. امینی، ابراهیم، ازدواج، موانع و راه‌حل‌ها، ج ۵، قم: بوستان کتاب، ۱۴۰۲ ش.

۱. <https://ganjoor.net/saadi/mavaez/ghasides/sh28>.

۲. گروهی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۷۴.

۳. ابراهیم امینی، همسرگزینی، ص ۱۱۶.

۴. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ص ۳۴۷.

۵. همان.

۶. فاطمه ترابی و همکاران، «پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس هوش هیجانی، هوش معنوی و سلامت روان زوجین»، ص ۶۷-۷۷.

۷. عباس پسندیده، رضایت زناشویی: الگوی دینی ازدواج و زندگی مشترک، از ص ۱۵۰ به بعد.

۳. امینی، ابراهیم، آیین همسررداری، چ ۲۱، قم: بوستان کتاب، ۱۴۰۲ ش.
۴. امینی، ابراهیم، همسرگزینی، چ ۱۱، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۷ ش.
۵. بشارت، محمدعلی و سارا رضایی، «نقش مشاوره پیش از ازدواج در پایداری خانواده»، فصلنامه مطالعات مشاوره خانواده، دانشگاه فردوسی مشهد، ش ۱۲، ص ۴۵-۵۸، ۱۴۰۰ ش.
۶. پسندیده، عباس، رضایت زناشویی: الگوی دینی ازدواج و زندگی مشترک، قم: دارالحديث، [بی تا].
۷. ترابی، فاطمه و همکاران، «پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس هوش هیجانی، هوش معنوی و سلامت روان زوجین»، مجله روان‌شناسی بالینی و شخصیت (دانشگاه شاهد)، ش ۵، ص ۶۷-۷۷، ۱۳۹۹ ش.
۸. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، چ ۱، قم: مؤسسة آل‌البیت (علیه السلام)، ۱۴۰۹ ق.
۹. حسینی، فاطمه سادات، «عوامل روان‌شناختی و اجتماعی مؤثر بر طلاق توافقی در تهران»، پایان‌نامه، ۱۳۹۹ ش.
۱۰. حلوانی، حسین بن محمد، نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، مصحح: مدرسة الإمام المهدي (عج)، ۱۴۰۸ ق.
۱۱. سیف، علی‌اکبر، روان‌شناسی ازدواج و خانواده، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۹۸ ش.
۱۲. شریف‌الرضی، محمد بن حسین، نهج‌البلاغه، مصحح: صبحی صالح، چ ۱، قم: هجرت، ۱۴۱۴ ق.
۱۳. شریفی، محمدرضا، خطاهای شناختی در انتخاب همسر، قم: دارالحديث، ۱۴۰۱ ش.
۱۴. طباطبایی، سیدمحمدحسین، المیزان في تفسير قرآن، بیروت: مؤسسه الأعلمي للمطبوعات، ۱۳۹۰ ق.
۱۵. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، چ ۴، قم: الشریف‌الرضی، ۱۳۷۰ ش.
۱۶. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع‌البیان في تفسير القرآن، مصحح: فضل‌الله یزدی طباطبایی، چ ۳، تهران: ناصرخسرو، ۱۳۷۲ ش.
۱۷. طیب، عبدالحسین، اطيّب البیان في تفسير القرآن، چ ۲، تهران: اسلام، ۱۳۶۹ ش.
۱۸. قرائتی، محسن، تفسیر نور، چ ۱، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۸ ش.
۱۹. کاظمیان، سمیه، «یادگیری مشاهده‌ای در همسرگزینی»، فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ش ۱۹، ص ۶۶-۷۸، ۱۴۰۲ ش.

۲۰. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، مصحح: علی اکبر غفاری، چ ۴، تهران: دارالکتب الإسلامية، ۱۴۰۷ ق.
۲۱. گروهی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، چ ۲، قم: بوستان کتاب، ۱۴۹۵.
۲۲. گوشه‌نشین، فاطمه و همکاران، «گفتمان بصیرت دینی در اشعار محمدمهدی جواهری و نقش آن در بیداری اسلامی»، فصلنامه علمی مطالعات بیداری اسلامی، دوره ۱۳، ش ۳، پیاپی ۳۳، ۱۴۰۴ ش.
۲۳. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، مصحح: جمعی از محققان، چ ۲، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
۲۴. محمودی، امیر ملک، «معیارهای گزینش همسر در اسلام»، مجله شمیم یاس، ش ۳، خرداد ۱۳۸۲.
۲۵. مرکز آمار ایران (۱۴۰۳)، «گزارش سالانه علل طلاق در ایران»، کد گزارش: IR-STAT-1403-DIV
۲۶. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چ ۱۰، تهران: دارالکتب الإسلامية، ۱۳۷۱ ش.
۲۷. مکارم شیرازی، ناصر، احکام بانوان، قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (علیه السلام)، ۱۳۸۵ ش.
۲۸. هدایت‌نیا، فرج‌الله، پیوند پایدار معیارها و مهارت‌های انتخاب همسر، چ ۲، قم: بوستان کتاب، ۱۴۰۲ ش.
۲۹. یوسفی، زهرا، «نقش کفویت خانوادگی در پایداری ازدواج»، فصلنامه مطالعات خانواده، ش ۳۳، ص ۱۲۰-۱۳۵، ۱۴۰۰ ش.